

Nr 198

Av herr **Bergh, Ragnar**, *angående drätselkammars- och kommunal nämndsordförandes kommunalrättsliga ställning.*

(Lika lydande med motion nr 300 i Andra kammaren)

I åtskilliga städer liksom i ett icke obetydligt antal köpingar och landskommuner har uppdraget såsom ordförande i drätselkammare respektive kommunalnämnd numera bedömts vara av sådan vikt och omfattning att innehavaren av ordförandeskapet lämpligen bör ha uppdraget såsom huvudsysselsättning. Bakgrunden till denna uppfattning torde väl närmast vara att söka däri att kommunernas arbetsuppgifter visar en tendens att öka samtidigt som uppgifterna blivit alltmer komplicerade, vilket nödvändiggjort för i synnerhet de större kommunerna att för sin verksamhet i allt högre grad lita till förvaltningspersonal och experter på olika områden. Även förtroendemännen måste naturligtvis, för att följa med i utvecklingen, ägna mer tid och intresse åt att sätta sig in i de kommunala frågorna för att kunna äga ett reellt inflytande på deras behandling. Det är under sådana förhållanden helt naturligt att den av de ledande kommunalmännen, som bekläder ordförandeuppdraget i drätselkammaren eller kommunalnämnden, får lov att sätta till så mycket av sin tid för att bereda ärenden och leda arbetet härmed att uppdraget som sådant ofta icke går att förena med en annan arbetsanställning. Som en konsekvens härav har ordförandeskapet i nu aktuella organ regelmässigt blivit arvoderat med belopp som vanligen motsvarar ungefär vad vederbörande eljest skulle ha förtjänat i sin "civila" sysselsättning eller i brist på sådant jämförelsematerial ofta blivit bestämt med utgångspunkt från de kommunala cheftjänstemännens löner. Vid bedömningen av arvodets storlek har hänsyn naturligtvis också måst tagas till att det skall vara så pass attraktivt att man kan förmå en lämplig person att åtaga sig uppdraget. Inte sällan har de kommunala besluten i dessa arvodesfrågor också förknippats med uttalanden beträffande pensionsförmåner av varierande innehåll. Man kan naturligtvis ifrågasätta lämpligheten av detta system med en "heltidsanställd" förtroendemän, vilket med hänsyn till den utomordentliga maktkoncentration metoden kan innebära i och för sig kan utgöra fara för maktmissbruk, men man kan inte bortse från att systemet vuxit fram som ett i första hand avsett medel att bevara förtroendemännainflytandet och som en motvikt mot tjänstemannavälde.

Utvecklingen mot storkommuner torde medföra att systemet med hel-

tidssysselsatta drätselkammar- och kommunalnämndsordförande vinner mer och mer utbredning, varför man får se förhållandet som en realitet i dagens samhälle. Man har också anledning att förvänta att kommunalrättskommitténs nu framlagda förslag om en liberalisering av ersättningsbestämmelserna åt kommunala förtroendemän kan komma att påverka de ekonomiska förmånernas storlek och konstruktion vid uppdrag av dessa slag. Ett nyligen avkunnat regeringsrättsutslag har emellertid gjort att man i många kommuner kan fråga sig om icke de beslut man fattat i dessa frågor kan vara i strid mot kommunallagarna. Genom nämnda utslag, som avkunnades den 28 september 1961, förklarades nämligen en kommunalnämndsordförande i verkligheten ha kunnat intaga en sådan ledande ställning inom kommunens samfällida förvaltning att han icke längre kunde anses såsom valbar fullmäktig eller ledamot av kommunalnämnden. Utslaget torde i huvudsak grunda sig på det förhållandet att vederbörande enligt fullmäktiges beslut även skulle vara "chef för förvaltningen tillika personalchef" samt att fullmäktige även genom samma beslut tillerkänt honom förmåner utöver vad som är tillåtet enligt 46 § kommunallagen. Den kommunalnämndsordförande, som utslaget berörde, ansågs sålunda ha frånträtt dessa sina uppdrag.

En fingranskning av de beslut av ifrågavarande karaktär, som föreligger i kommunerna, skulle sålunda säkerligen ge vid handen att många av dessa är behäftade med formella bristfälligheter av sådant innehåll att vederbörande ordförande, därest beslutet överklagats, skulle ha tvingats att lämna sina nu aktuella uppdrag med de konsekvenser detta skulle innebära för honom själv och kommunen. Detta osäkerhetstillstånd synes vara av ondo för kommunerna och uppdragens innehavare. Enligt min uppfattning är det därför av vikt att en utredning vidtages i syfte att klarlägga den heltidsanställda drätselkammar- eller kommunalnämndsordförandens kommunalrättsliga ställning och att klarare riktlinjer skapas för utformningen av de ekonomiska förmåner, som kan tillerkännas honom.

Med stöd av det ovan anförda hemställer jag,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning i syfte att klarlägga den heltidsanställda drätselkammar- eller kommunalnämndsordförandens kommunalrättsliga ställning samt de riktlinjer som bör gälla för de ekonomiska förmåner som förenas med uppdraget.

Stockholm den 26 januari 1962

R. Bergh